

**İzmir liman ve körfez işlerinin Hükûmetçe idaresi hakkında
1/734 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat ve Bütçe
encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı : 6/1671

29-V-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İzmir liman ve körfez işlerinin Hükûmetçe idaresi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 28-V-933 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte Yüksek huzurlarına sunulmuştur, efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe lâiyhası

Maltûmu âlileri olduğu veçhile liman işleri müttelif sebeplerle amme hizmetlerindedir. Ancak bu hizmetin ifası için ihtiyarı zarurî olan masrafların Devletçe derhal ihtiyarına imkân olmayacağı ve aynı zamanda limanlarda çalışmakta olan merakip aşhabının zararına meydan verilmemesi nazarı itibare alınarak 618 numaralı kanunla bu hizmetleri ifa için Hazinesin iş-tirak edeceği anonim şirketler tesisine müsaade edilmiştir.

Şimdiye kadar İstanbul, İzmir, Trabzon ve Mersin limanlarında bu şirketler tesis edilmiş ve icrayı faalliyet eylemekte bulunmuştur.

İzmir Liman şirketinin bir buçuk milyon liradan ibaret sermayesi eylevm tamamen Hazine mali bulunmakta olup bundan başka şirketin (299 941) liralık ihtiyat akçesi ve (63 916) lira da sigorta karşılığı mevcuttur.

Hissedarları beşten aşağı olan şirketlerin tasfiyesi ticaret kanunu hükümünce zarurî olduğu gibi en az menfaat ile bu amme hizmetini ifayı istihdaf eden bir şirkete sermayesini kastı ticaret ile kullanacağı tabii olan eşhası hususiyenin istirake râğbet etmeyeceği de tabii olmasına ve yukarıda arzedildiği veçhile mezkûr kanunla hizmeti ammenin ifası maksut bulunduğu-na göre ne şirketin senede % 4 ten ziyade faide verecek ve eşhası istirake teşvik edecek bir şekle konmak suretile ipkası ve ne de büsbütün tasfiyesile liman işlerinin serbest bırakılması caiz görülememektedir.

Diğerleri hakkında da imkân hâsıl oldukça Meclisi Âliden salâhiyet istenilmek üzere İzmir Liman şirketi yerine mülhak bütçe ile idare edilir bir Liman idaresi ikamesi muvafık görülmüş ve bu şekle ifrağı halinde Devlet murakabesinin daha ciddi ve esaslî surette tesis ile muamelâtının bir kat daha selâmeti temin olunacağı düşünülmüştür.

Bu mülâhazarlar ihzar edilen kanun lâiyhasının birinci maddesi Hükûmete bu salâhiyetin verilmesini natıktır.

İkinci madde; tasfiye neticesinde Hazineye intikal edecek olan mal ve paraların yeni idareye devrini tazammun eder.

Üçüncü madde; yeni müessesenin teşkil edildiği sene tetkik olunacak vaziyetine göre bütçe, kadro ve mütedavil sermayesinin bizzarur Hükûmetçe tesbiti için kanunî salâhiyet itasma ve müteakip seneler için 1660 numaralı kanun ve müzeyyelâtı mucibince mülhak bütçe ile idare edileceğine dairdir.

Dördüncü madde; şirketin haiz olduğu imtiyazların tahmil, tahliye, körfez, su, dalgıçlık gibi mütenevvi işlerden ibaret bulunmasına ve icabında bunlardan bir kısmının belediye veya bir şirkete devri için Hükûmetin salâhiyettar olması faydeli olacağına binaen tertip edilmiştir.

Beşinci ve altıncı maddeler ahkâmı umumiyemize binaen yazılmıştır.

İktisat encümeni mazabatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Karar No. 25

Esas Na. 1/734

9 - VI - 1934

Yüksek Reisliğe

İzmir liman ve körfez işlerinin Hükûmetçe idaresi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanıp ve İera Vekilleri Heyetince 28 - V - 1933 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Başvekâletin 29 - V - 933 tarih ve 6/1671 sayılı tezkeresine bağlı olarak gönderilip encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve buna zeyilolarak İzmir liman ve körfez işlerinin Hükûmetçe idaresi hakkındaki kanun lâyihasındaki hükümlerinin İstanbul liman şirketi hakkında da cereyan edeceğine dair lâyihaya bir fıkra ilâvesi hakkında Başvekâletin 2 - VI - 1934 tarih ve 6/1734 sayılı tezkeresi Maliye müsteşarı hazır olduğu halde müzakere ve tetkik olundu.

Hükûmet esbabı mucibe lâyihasına ve müsteşar beyin verdiği izahata göre İzmir liman ve körfez işleri şirketin bütün hisselerinin ve İstanbul liman şirketi hisselerinin hemen hemen mecmuuna yakın bir miktarının Hükûmete intikal etmiş bulunmasından naşi hisseleri beşten aşağı olan şirketlerin ticaret kanununu mucibince tasfiyesi zarurî olduğu gibi en az menfaat ile bu âmme hizmetinin ifasının memleket iktisadiyatı üzerinde yapacağı iyi tesiri itibarile kanun lâyihası esası şayanı kabul görülmüş ve bazı maddeler ona göre yeniden tertip edilmiştir.

Birinci maddede lâyiha Hükûmetin İstanbul limanına da teşmilini temin etmekle beraber mahiyetleri itibarile âmme hizmeti olan liman

işlerinin imkân hâsıl oldukça peyderpey bu kanun hükmüne tâbi tutulması maksadını gözeterek sermayenin tamamı Devlete intikal etmiş olan kaydı yerine sermayenin en az dörtte üçü Devlete intikal etmiş liman şirketlerinin tasfiyesi ve hizmetlerinin yeni tesis edilecek mülhak bütçeli birer liman idaresine tahvili esası konulmuş ve liman hizmetleriyle yakın münasebatı olan rıhtım, deniz veya rıhtım üzerindeki sey-rüsefer yani vapur ve tramvay işlerinin imkân olan yerlerde liman idarelerine devri yolunda maddeye bir hüküm ilâve edilmiştir.

İkinci ve üçüncü maddelerde kanunun İzmir liman ve körfez işlerine munhasır olmayıp diğer limanlara da teşmili neticesi olarak ifadede icap eden bazı değişiklikler yapılmış ve tasfiye edilecek liman şirketlerinde kalmış hususî alâkaların daha evvel kesilebilmesi için mevcut liman şirketleri hisse senetlerinden eşhas yedinde bulunanların başa baş Maliyeye satın alınması maksadile Hükûmete salâhiyet verilmesi muvafık görülmüş ve gerek şirketlerin tasfiyesi neticesinde idarelere devredilecek hizmetlerden gerek birinci madde mucibince bu dairelere Hükûmetçe devri kabul olunarak rıhtım ve saire gibi işlerden munhasıran bu idarelerin buldukları şehir halkını alâkadar eden tramvay ve vapur işletmesi gibi işlerin o şehirler belediyelerine devri şayanı tercih sayılmış ve bu iki noktai nazar iki muvakkat madde ile ifade edilmiştir ve beşinci, altıncı maddeler

dördüncü ve beşinci olarak aynen kabul edilmiştir.

Havalesi mucibince Bütçe encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arz olunur.

İk. E. Reisi	M. M.	Kâtip
Edirne	Ş. Karahisar	Afyon Karahisar
Şakir	İsmail	
Aza	Aza	Aza
Aza	Aza	Aza
İzmir	Bursa	Ankara
M. Sadettin	Rüşti	Eşref
		Ali Rıza

Aza	Aza	Aza	Aza
İstanbul	Gümüşane		
M. Yaşar	Edip Servet		
Limanlarımızı ve bilhassa İstanbul limanını tam bir Devlet inhisar ve murakabesi altına alan bu kanunu büyük bir memnuniyetle kabul ediyorum ve limanların İktisat vekâletine bağlanması mütealeasındayım.			
	İstanbul		
	Alâettin Cemil		

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 156
Esas No. 1/734

12 - VI - 1934

Yüksek Reisliğe

Liman şirketlerinin hükmi şahsiyeti haiz Devlet müesseseleri haline getirilmesine dair Hükümetçe hazırlanıp Başvekâletin 29 Mayıs 1933 tarih ve 6/1671 numaralı tezkeresile Büyük Meclise takdim olunan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası ve olbapta sonradan Başvekâletten gönderilen 2 Haziran 1934 tarih ve 6/1734 numaralı tezkere ile bu hususa dair İktisat encümeninin mazbatası encümenimize de havale buyurulmakla Maliye vekili Bey hazır olduğu halde okundu ve görüşüldü.

Hükümetin esbabı mucibesinde ve İktisat encümeni mazbatasında dermeyan olduğu üzere sermayelerinin dörtte üçü veya daha fazlası Hazineye ait olan bu şirketlerin Devlet müessesesi halinde idaresi ve bütçelerinin Büyük Meclise tasdikı lüzumlu ve faydalı görülerek lâyiha esas itibarile encümenimizce de kabul edilmiştir. Birinci ve üçüncü maddelerde cüzî tadiller yapılmış ve ancak liman dahil ve civarındaki bazı hizmetlerin vasıtalarile beraber mahal-

lî belediyelerine devri hakkında esaslı bir tetkikat yapılarak bunun müstakil bir lâyiha ile Büyük Meclise arzedileceği Maliye vekili Bey tarafından izah edilmekle muvakkat ikinci madde tayyolunmuş ve diğer maddeler aynen kabul olunmuştur.

Bu esaslar dahilinde hazırlanan kanun lâyihası müstacelen müzakere edilmek üzere Yüksek Heyetin tasvibine arz olunur.

Reis	Reis vekili	
Burdur	Isparta	Bursa
M. Şeref	Mükerrem	Dr. Galip
Elâziz	Erzurum	İzmir
H. Tahsin	Asım	Kâzım
Giresun	Konya	Kırklareli
Kâzım	A. Muzaffer	Şevket
Hükümetin teklif ettiği kanun lâyihasının ipka edilmesi mütealeasındayım		
	Erzurum	
	Azis	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İzmir liman ve körfez işlerinin Hükûmetçe idaresi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 618 sayılı liman kanununa göre teşkil edilmiş olan ve sermayesi tamamen Hazineye intikal eden İzmir liman ve körfez işleri inhisarı türk anonim şirketinin tasfiyesi halinde bu şirketin haiz olduğu hak ve salâhiyetleri kullanmak ve imtiyaz mevzuunu teşkil eden hizmetleri yapmak üzere;

Maliye vekilliğine merbut ve hükmî şahsiyeti haiz bir idare tesisine Hükûmet mezundur.

MADDE 2 — Şirketin tasfiyesi neticesinde Devlete intikal edecek olan mallar ve paralar bu idareye devredilir.

MADDE 3 — İdarenin, teşkil edildiği mali sene içindeki bütçe ve kadrosu ve mütedavil sermayesi miktarı İcra Vekilleri Heyetince tayin ve tesbit edilir. Müteakip senelerde 1660 numaralı kanun ve zeyilleri dairesinde mülhak bütçe ile idare olunur.

MADDE 4 — Tasfiye edilecek şirketin haiz olduğu imtiyaz haklarından bir kısmını ayrıarak belediyeye veya bir şirkete devretmeğe Hükûmet mezundur.

MADDE 5 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Liman işlerinin Hükûmetçe idaresine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 618 sayılı kanuna göre teşkil edilmiş olup liman şirketlerinin sermayesinin dörtte üçü Hazineye intikal edenlerin tasfiyesi için usulen karar almağa Maliye vekili salâhiyetlidir.

Tasfiye neticesinde bu şirketlerin haiz olduğu hak ve salâhiyetler ve imtiyaz mevzuunu teşkil eden hizmetler Maliye vekilliğine merbut ve hükmî şahsiyeti haiz idarelere devrolunur. Bu limanlardaki rıhtımlar da Hazineye intikal ettikçe bu idareler tarafından işletilir.

MADDE 2 — Şirketlerin tasfiyesi neticesinde Devlete intikal edecek olan mallar ve paralar vecibelerile birlikte bu idarelere geçer.

MADDE 3 — İdarelerin, teşkil edildiği mali sene içindeki bütçe ve kadrosu ve mütedavil sermayesi miktarı İcra Vekilleri Heyetince tayin ve tesbit edilir. Müteakip senelerde 1660 numaralı kanun ve zeyilleri dairesinde mülhak bütçe ile idare olunur.

MUVAKKAT MADDE 1 — Şirketlerin tasfiyesinden evvel veya tasfiyesi sırasında şirkette hissedar olanların hisselerini başabaş satın almağa Maliye vekili salâhiyetlidir.

MUVAKKAT MADDE 2 — Limanlar dahilinde veya civarında ve imtiyaz mevzuunda bulunan şehirlere ait nakil hizmetleri vasıtasile birlikte İcra Vekilleri kararile belediyelere parasız devrolunabilir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TABİİ

*Liman işlerinin Hükûmetçe idaresine
dair kanun lâyihası*

MADDE 1 — 618 sayılı kanuna göre teşkil edilmiş olan liman şirketlerinden sermayesinin dörtte üçü veya daha fazlası Hazineye intikal edenlerin tasfiyesi için usulen karar almağa Maliye vekili salâhiyetlidir. Tasfiye neticesinde bu şirketlerin haiz olduğu hak ve salâhiyetler ve imtiyaz mevzuunu teşkil eden hizmetler Maliye vekilliğine bağlı ve hükmi şahsiyeti haiz olmak üzere teşkil edilecek idarelere devrolunur. Bu limanlardaki rıhtımlar dahi Hazineye intikal ettikçe bu idareler tarafından işletilir.

MADDE 2 — Şirketlerin tasfiyesi neticesinde Devlete intikal edecek olan mallar ve paralar vecibelerile birlikte bu idarelere geçer.

MADDE 3 — İdarelerin teşkil edeceği 1934 malî senesi içindeki bütçe ve kadrosu ve müte-davil sermayesi miktarı İcra Vekilleri Heyetince tayin ve tesbit olunur. Bu müesseseler 1935 malî senesinden itibaren 1660 numaralı kanun ve zeyilleri hükümleri dairesinde mülhak bütçe ile idare olunur.

Şirketlerin yeni idarelere devri münasebetile tanzim olunacak blâncoları ve eski kadroları bu idarelerin 1935 senesi bütçelerine bağlı olarak Büyük Meclise arz olunur.

MADDE 4 — Liman inhisar idarelerinin mevzuları dahilindeki hizmetlerden alınacak ücret tarifeleri İktisat vekâletinin tasdiki ile meri olur.

MUVAKKAT MADDE — Şirketlerin tasfiyesinden evvel veya tasfiyesi sırasında şirkette hissedar olanların hisselerini başabaş satın almağa Maliye vekili salâhiyetlidir.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 6 — İşbu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

28 - V - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>İsmet</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
<i>Dr. Reşit Galip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

MADDE 5 — Bu kanunun icrasına Maliye vekili memurdur.

**MADDE 6 — Bu kanunun hükümlerini ic-
raya Maliye vekili memurdur.**

